

Рим, Юли 2014

Република България
Министерство на регионалното развитие - Главна
дирекция "Управление на териториалното
сътрудничество"
**ПРЕДВАРИТЕЛНА И СТРАТЕГИЧЕСКА ЕКОЛОГИЧНА
ОЦЕНКА НА ПРОГРАМАТА ЗА ТРАНСГРАНИЧНО
СЪТРУДНИЧЕСТВО ПО ИНСТРУМЕНТА ЗА
ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ
БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 2014-2020**

Доклад за стратегическа екологична оценка
Нетехническо резюме

Резюме

Според изискванията на Директива EU/2001/42 за СЕО, Стратегическа екологична оценка (СЕО) трябва да бъде извършена като част от процедурата по програмиране на Програмата за трансгранично сътрудничество (ТГС) по Инструмента за предприсъеднителна помощ (ИПП) България - Турция 2014-2020 г. Екологичната оценка на Програмата следва стъпките за осъществяване на СЕО, съответстващи на типичните етапи на програмиране в рамките на Политиката на сближаване, както са определени в *Насоките за предварителната оценка (2014-2020)*. СЕО има за цел да даде оценка на възможните въздействия върху околната среда на Програма за ТГС по ИПП Програмата за ТГС по ИПП България-Турция 2014-2020 г.. Целта на СЕО е да се осигури високо ниво на опазване на околната среда и да допринесе за интегрирането на екологичните съображения в подготовката и приемането на планове и програми с оглед насърчаване на устойчивото развитие.

Първият проект на Програмата за ТГС по ИПП България-Турция 2014-2020 г. (от месец юни 2014 г.) е основата за оценката на възможните въздействия върху околната среда.

Ключови моменти в Програма за ТГС по ИПП Програмата за ТГС по ИПП България - Турция 2014-2020

Програма за ТГС по ИПП България-Турция 2014-2020 г. е европейска програма за сътрудничество, която има за цел да подобри и опази околната среда, което да насърчи устойчивото развитие (във всички измерения) и качеството на живот (Приоритетна ос 1), както и укрепване на туристическия сектор чрез капитализиране на културното и природно наследство в трансграничния регион (Приоритетна ос 2). Цялостната стратегия на Програма за ТГС по ИПП България - Турция 2014-2020 г. е заложена в главните цели и стратегиите на ЕС и по-специално Стратегия „Европа 2020“.

Избраните 2 (два) тематични приоритета (от списъка, посочен в Приложение III на регламента за ИПП II) са структурирани в две Приоритетни оси (ПО), които отразяват нуждите и предизвикателствата, определени в ситуационния анализ на програмната територия.

ТЕМАТИЧЕН ПРИОРИТЕТ	ПРИОРИТЕТНА ОС	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ
2. Опазване на околната среда и насърчаване на действията за приспособяване към изменението на климата и за смекчаване на изменението на климата, превенция и управление на риска	1. “Околна среда”	СЦ-1.1. Предотвратяване и смекчаване последиците от природни и причинени от човека бедствия в трансграничния регион СЦ-1.2. Подобряване на капацитета за опазване на природата и устойчиво ползване на общите природни ресурси в трансграничния регион
4. Насърчаване на туризма и културното и природното наследство	2. “Устойчив туризъм”	СЦ-2.1. Повишаване туристическа привлекателност на граничния район чрез по-добро използване на природното и културно наследство

ТЕМАТИЧЕН ПРИОРИТЕТ	ПРИОРИТЕТНА ОС	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ
		СЦ-2.2. Подобряване на възможностите за устойчиви туристически услуги в трансграничния регион СЦ-2.3. Мрежи за устойчиво развитие на туристическия потенциал

Текущо състояние на околната среда

Относно състоянието на взетите под внимание екологични въпроси (въздух и климат, води, биоразнообразие, флора и фауна, почви и културно/природно наследство и ландшафт) се очертават такива, като "Води", "Почви" или "Въздух и климат", които са изложени на различен външен натиск (например от транспорт или управление на отпадъците), което може да има неблагоприятен ефект върху тях. Състоянието на въздуха в трансграничния регион е сравнително добро. Основните причини за замърсяването на въздуха са емисиите от горивата, използвани в промишлеността и домакинствата за отопление и изгорелите газове от превозни средства. Наред с отличното качество на въздуха в планинските райони са регистрирани и "горещи точки". Територията на региона е богата по отношение на биоразнообразие, поради наличието на разнообразие от различни видове ландшафти - от средно високи планини до бреговете на Черно море. По-специално, по отношение на Черно море е важно да се подчертаят заплахите за крайбрежното и морското биологично разнообразие, сред които могат да бъдат изброени наличието на инвазивни видове, прекомерен риболов, незаконен риболов, замърсяване, унищожаване на местообитания, туристическа дейност и интервенции върху водния режим. По отношение на качеството на водата, основните замърсители на повърхностните води са домакинските и фекални води от градските канализационни системи на големите селища и промишлените отпадъчни води, зауствани без пречистване в реките. По отношение на почвите, основните предизвикателства произтичат от водната и ветрена ерозия и замърсителите. По отношение на привлекателността на трансграничния регион - въпреки че основните туристически дестинации са на българското крайбрежие на Черно море, през последните години са се появили някои нови форми на "всесезонни туристически дестинации/атракции", като например СПА туризъм, културен, исторически туризъм, селски туризъм и спортен туризъм.

Методи за оценка

Екологичната оценка е извършена с идентифициране на възможните последици и въздействия в резултат от изпълнението на програмата, като се вземе предвид тяхната вероятност, мащаб, честота/продължителност, обратимост, трансгранично измерение, несигурност.

Оценката на вероятните въздействия върху околната среда в резултат от програмата е проведена на ниво приоритетни оси и съответните им специфични цели, като са взети предвид трансграничните дейности, които ще бъдат подкрепяни.

Екологичната оценка се ръководеше от следния основен въпрос: *„Дали специфичните цели (и съответните трансгранични дейности), свързани с Приоритетните оси, определени в Програмата за ТГС по ИПП България - Турция 2014-2020 г. имат значително положително или отрицателно въздействие върху околната среда*

(въздух и климат; биоразнообразие, флора и фауна; води; почви; население и човешко здраве; културно/природно наследство и ландшафт - и свързаните с тях хоризонтални въпроси) в територията, обхваната от програмата?“ и бе подкрепена с **насочващи въпроси** за оценка, консолидирани чрез идентифицираните цели на CEO.

Екологичният доклад осигурява **качествено описание на потенциалните положителни или отрицателни въздействия (преки, непреки и кумулативни)** на конкретните цели и дейности на Програмата върху съответните екологични въпроси ("**констатации**" на анализа), с **препоръки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране** на всеки значим **неблагоприятен ефект** върху околната среда в възникнал от изпълнението на програмата. Тези препоръки са също така свързани с критерии, които да се използват в процес на подбор на проекти, включително за допустимост и критерии за качество по отношение на въздействието върху околната среда.

Възможни въздействия на Програмата върху околната среда

Оценката на програмно ниво може да даде само обща рамка на възможните въздействия върху околната среда. Това е така поради факта, че по-подробна информация относно вероятните въздействия върху околната среда ще се появят на етап изпълнение на проектите. Трябва да се отбележи, че възможните въздействия върху околната среда от изпълнението на Програмата за ТГС по ИПП България - Турция 2014-2020 г. са предимно от косвен характер (при изпълнение на повече "меки мерки"). При изпълнението на "инвестиционни мерки" ефектите върху околната среда може да са по-директни. Следващата фигура представя преглед на възможното въздействие на Програмата върху околната среда.

	Проблеми на околната среда					
	Въздух и климат	Биоразнообразие, флора и фауна	Води	Почви	Население и човешко здраве	Културно/ Природно наследство и ландшафт
Приоритетна ос 1: "Околна среда"						
СЦ 1.1. <i>Предотвратяване и намаляване на риска и последиците от природни и предизвикани от човека заплахи и бедствия</i>	+	+	+	+	+	+
СЦ 1.2. <i>Подобряване на капацитета за опазване на природата и устойчиво използване на общите природни ресурси</i>	+	+	+	+	+	+

	Проблеми на околната среда					
	Въздух и климат	Биоразнообразие, флора и фауна	Води	Почви	Население и човешко здраве	Културно/ Природно наследство и ландшафт
Приоритетна ос 2: “Устойчив туризъм”						
СЦ 2.1. <i>Повишаване на туристическата привлекателност на граничния регион чрез по-добро използване на природното и културно наследство</i>	+/-	+/-	+/-	+/-	0	+/-
СЦ 2.2 <i>Подобряване на възможностите за устойчиви туристически услуги</i>	0	0	0	0	0	0
СЦ 2.3. <i>Създаване на мрежи за устойчиво развитие на туристическия потенциал</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Кумулиране на въздействията</i>	+	+	+	+	+	+

Споменатата по-горе оценка на околната среда е извършена въз основа на следната 5-точкова скала:

ТОЧКОВА СКАЛА	ОПИСАНИЕ
+	Възможни положителни въздействия върху околната среда
-	Възможни отрицателни въздействия върху околната среда
+/-	И положителни, и отрицателни възможни въздействия върху околната среда
0	Без значими въздействия върху околната среда
/	Оценка не е възможна (ограничена наличност на информация)

Не се очаква значимо отрицателно кумулативно въздействие от дейностите, финансирани от Програмата. Вместо това, положителни кумулативни ефекти се очакват по всички въпроси, свързани с околната среда, тъй като цялата Програма предполага защита на околната среда и устойчиво развитие на продуктивни дейности като стратегически подход, на който се основават всички дейности, в съответствие също и с европейските и национални политики.

Най-съществени положителни резултати се очаква да бъдат постигнати при защитата на природните ресурси на територията на Програмата, благодарение на подобрената

способност за справяне с критични ситуации (горски пожари и други природни бедствия), както и на информация/обучителни дейности относно значението на управлението/опазването на природното, културно и историческо наследство на региона, насочени към местните власти и местните общности.

Очаква се и опазване и подобряване на водните ресурси. Развитието на туристическия сектор може да се разглежда като "устойчиво" само, ако е придружено от паралелно подобряване на съществуващите системи за водоснабдяване и канализация, като местното население също би имало полза от такава структура..

Потенциалните рискове за околната среда могат да бъдат свързани главно с един и същ проблем, а именно - развитието на неконтролирани инициативи, свързани с туристическия сектор: структури за настаняване без подходяща инфраструктура за водоснабдяване и пречистване, недостатъци на обществения транспорт, разпространение на структури с отрицателни въздействия върху ландшафта.

Мониторингови мерки

Съгласно член 10 от СЕО директивата, възможните значителни екологични въздействия от изпълнението на Програмата трябва да се следят, за да се идентифицират на ранен етап непредвидени, неблагоприятни последствия и да се даде възможност на Управляващия орган на Програмата да предприеме подходящи коригиращи действия.

Предложената система за мониторинг е разработена въз основа на възможните значителни въздействия върху околната среда в резултат от изпълнението на Програма за ТГС по ИПП България - Турция 2014-2020 г., идентифицирани в оценката на околната среда и представят, както на програмно, така и на проектно ниво, различните видове индикатори, които могат да допринесат за идентифициране и контрол на възможните значителни въздействия върху околната среда.

Предложената мониторингова система дефинира подходящи екологични индикатори („СЕО индикатори“), интегрирани в рамките на мониторинга и оценката на Програмата, за да се избегне дублиране на мониторинга, както се изисква от законодателството за СЕО.

На ниво проект предварителна оценка на въздействието върху околната среда е препоръчителна. Кандидатите могат да направят екологична самооценка за екологичните аспекти на предложените проекти следвайки списък с въпроси за оценка.